

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1924 kl. 10 f. m.

Sammanstatta stats- och andra lagutskottets utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till lag om ersättning i vissa fall åt livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

I en inom andra kammaren av herr Karlsson i Grängesberg m. fl. väckt motion, nr 278, vilken motion hänvisats till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott, har hemställts, att riksdagen måtte antaga ett vid motionen bilagt förslag till lag om ersättning i vissa fall åt livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Enligt nämnda förslag skulle var och en, som blivit tillerkänd livränta i enlighet med bestämmelserna i 1901 års lag, vara berättigad att av statsmedel årligen erhålla tillägg till livräntan, motsvarande en och en halv gång utgående livräntas storlek. Dylikt tillägg skall dock icke utgå å livränta till skadad arbetare, därest livräntan icke uppgår till minst 45 kronor årligen, motsvarande en invaliditetsgrad av 15 procent, och icke heller i sådana fall, där livräntetagaren är skyldig erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt för ett taxerat belopp, som överstiger 2,500 kronor. Därjämte föreslås, att om arbetsgivare, som har att utgiva livränta av förevarande art, på grund av frånfälle, obestånd, konkurs eller annan anledning icke kan fullgöra sin betalningsskyldighet, skall livräntetagaren vara berättigad att av statsmedel erhålla vad som brister i den livränta, vartill han varit berättigad, varvid dock livräntetagaren skall vara skyldig att å staten överlåta sin fordringsrätt gentemot arbetsgivaren. Enligt förslaget skulle prövningen av hithörande frågor omhänderhavas av riksförsäkringsanstalten.

Beträffande de skäl, som av motionärerna anförts till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om höjning av de livräntor, som utgå enligt 1901 års olycksfalls-ersättningslag, har tidigare vid olika tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Motioner härom hava sålunda väckts dels vid 1919, dels vid

1921 års riksdag, men i båda fallen avslagits av riksdagen, sedan vederbörande utskott avstyrkt desamma.

Den nu föreliggande motionen skiljer sig från dessa äldre motioner bl. a. därigenom, att den föreslår, att kostnaderna för den ifrågasatta höjningen av livräntorna skola bestridas av statsmedel, vilket däremot icke var fallet beträffande de förutnämnda motionerna. Motionen i ärendet vid 1919 års riksdag (nr 67 i andra kammaren) avsåg nämligen endast utredning rörande möjligheterna för en höjning av livräntorna; motionen vid 1921 års riksdag (nr 133 i första kammaren) förutsatte, att de för livräntetilläggen erforderliga medlen skulle bestridas av arbetsgivarna.

Beträffande i statens tjänst skadade arbetare, vilka uppbära livränta, samt efterlevande till arbetare, som avlidit på grund av olycksfall i statens tjänst, hava genom kungl. kungörelser den 28 juni 1918 och den 10 juni 1921 de enligt 1901 års lag utgående livräntorna höjts med 75 resp. 125 procent.

*Inkomna
yttranden.*

Över motionen har utskottet, i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten och försäkringsinspektionen. De yttranden, som i anledning härav inkommit, hava såsom bilaga fogats vid detta utlåtande.

Av riksförsäkringsanstaltens yttrande framgår, att den kostnad för staten, som skulle uppkomma, därest det i motionen framställda lagförslaget bleve antaget, kan uppskattas till omkring 25 miljoner kronor. Härav skulle vid tidpunkten för lagförslagets antagande erfordras omkring 1,800,000 kronor årligen, vilken summa därefter skulle komma att minskas år från år.

Beträffande frågans principiella sida anför riksförsäkringsanstalten bl. a. följande.

»Vid övervägande av frågan om allmän höjning av livräntor enligt 1901 års lag torde man ej böra bortse från att denna lag endast omfattade vissa yrkesgrupper och att därför stora grupper av arbetare, såsom jordbruksarbetare m. fl. vid olycksfall icke ägde annan rätt till ersättning än den som följer av allmänna strafflagens bestämmelser. Om staten nu träder hjälpsamt emellan beträffande endast de grupper, som redan på grund av 1901 års lag erhålla någon, om ock ringa, ersättning, men fortfarande lämnar andra grupper helt utan understöd, kan det göras gällande, att detta förfarande innebär en obillighet gent emot dessa senare grupper.

Härtill kommer beträffande denna del av den sociala verksamheten, att principiellt sett kostnaderna för ersättningarna böra bäras av arbetsgivarna. Övertager nu staten i visst fall dessa kostnader, torde böra till prövning upptagas, i vad mån staten genom annan sin sociala verksamhet redan sörjer för dessa invalider och om desamma framför andra medborgare skäligen kunna göra anspråk på direkta bidrag från staten.

Genom införande av den allmänna pensionsförsäkringen 1913, vilken ytterligare förbättrats genom lagändringar, senast den 13 oktober 1921, har staten sörjt för dessa invalider i samma utsträckning som för andra med dem jämställda behövande. Det skulle därför kunna betecknas såsom tveksamt, om dessa invalidgrupper böra utbrytas och genom direkta bidrag från staten ställas gynnsammare än övriga invalider. Att lägga kostnaderna

på arbetsgivarna, vilket, såsom nämnts, vore principiellt riktigast, är av många skäl uteslutet.»

Efter att hava närmare framhållit den föreliggande frågans sammanhang med den allmänna pensionsförsäkringen anför riksförsäkringsanstalten:

»Såsom av det anförda framgår komma å ena sidan åtgärder för understödjande av ifrågavarande livräntetagare i enlighet med motionärernas förslag att medföra högst betydande kostnader för statsverket. Å andra sidan kunna tungt vägande skäl av principiell art anföras mot en statens direkta understödsverksamhet på detta speciella område.

Då det emellertid torde kunna antagas, att många av ifrågavarande livräntetagare befinna sig i en svår och nödställd belägenhet, anser sig Riksförsäkringsanstalten icke kunna avstyrka att enligt lagen den 5 juli 1901 på grund av svårare skada livränteberättigade, i den mån verkligt behov föreligger, komma i åtnjutande av tilläggsersättning för den händelse erforderliga statsmedel kunna ställas till förfogande för ändamålet. Dock synes i varje fall tilläggsersättning icke böra komma andra livräntetagare till del än sådana, som åtnjuta livränta motsvarande minst 30 procent nedsättning av arbetsförmågan.»

Försäkringsrådet, som finner motionens syfte behjärtansvärt, tillstyrker bifall till vidtagande av åtgärder för det angivna ändamålets vinnande, i den mån statsmakterna kunna finna utväg för beredande av medel till kostnadens bestridande. Dock anser försäkringsrådet, att höjningen bör begränsas till 125 procent samt i fråga om livränta till skadad arbetare ej utgå, där livräntan understiger 90 kronor. Genom dessa inskränkningar, varigenom bl. a. livräntetagare med lägre invaliditetsgrad än 30 procent skulle komma att uteslutas från delaktighet i höjningen, skulle kostnaden för förslaget genomförande minskas till omkring hälften av den kostnad, som ett genomförande av motionärernas förslag i oförändrad form skulle medföra och sålunda komma att till en början hålla sig omkring 900,000 kronor per år för att sedermera efter hand minskas. Den av motionärerna föreslagna bestämmelsen, vilken avser att ställa staten som garant för livräntor, som ej kunna utfås av arbetsgivaren, anser sig försäkringsrådet däremot icke kunna tillstyrka, under motivering att denna bestämmelse innebär en rubbning av själva grunderna för 1901 års lag.

Då försäkringsinspektionen ansett det icke tillkomma ämbetsverket att yttra sig om lämpligheten av den föreslagna höjningen, inskränker sig inspektionens yttrande till en upplysning om vilken kostnad förhöjningen skulle medföra i fråga om de livräntor enligt 1901 års lag, som utgå från försäkringsbolag.

Gentemot motionärernas förslag hava av riksförsäkringsanstalten anförts flera skäl av principiell art. Härtill kommer, att ett genomförande av förslaget i oförändrat skick skulle för statsverket medföra betydande utgifter, enligt riksförsäkringsanstaltens beräkning i början uppgående till 1,800,000 kronor årligen eller omkring 800,000 kronor mera än vad som av motionärerna antagits.

Utskottet.

Både riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet hava emellertid, trots ovan anförda synpunkter, icke ansett sig kunna avstyrka vidtagande av åtgärder för det angivna ändamålets vinnande. I likhet med dessa myndigheter anser utskottet, att staten bör träda hjälpende emellan för att i någon mån lindra den nöd, som i många fall blivit en ofrånkomlig följd av de särskilt under nuvarande tider orimligt låga livräntor, som utgå enligt 1901 års lag. Utskottet anser, att det lämpligaste vore att genomföra det av försäkringsrådet framlagda förslaget dels på grund därav, att grundprinciperna i detta förslag redan prövats och godkänts av riksdagen beträffande i statens tjänst anställda skadade arbetare och deras efterlevande, som uppbära livränta enligt 1901 års lag, dels emedan kostnaderna för genomförande av detta förslag enligt utskottets uppfattning icke behöva lägga hinder i vägen för förslagets realiserande.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av den föreliggande motionen godkänna följande förordning angående livräntetillägg för dem, som äga rätt till livränta enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

1 §.

Den, som äger rätt till livränta enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, äger erhålla årligt livräntetillägg, motsvarande 125 procent av livräntan; dock att, i fråga om livränta till skadad arbetare, tillägg ej utgår för livränta, som understiger 90 kronor, samt att tillägg ej heller utgår för livränta, som grundas på försäkring enligt 24 § i lagen.

Livräntetilläggen bestridas av statsmedel samt bestämmas och utgivas av riksförsäkringsanstalten.

2 §.

Rätt till livräntetillägg kan icke överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

3 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

4 §.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten rörande livräntetillägg eller eljest rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist

å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

5 §.

Denna förordning äger ej tillämpning i fråga om livräntor, som utgå till i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande, utan gäller härutinnan vad särskilt är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

Stockholm den 26 maj 1924.

På sammansatta stats- och andra lagutskottets vägnar:

HJALMAR VON SYDOW.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *von Sydow*, *Swartz*, *Johansson* i Hälsingborg, *Bergström*, *von Koch*, *Tjällberg** och *Thorberg*.*

från andra kammaren: herrar *Hagman*, *Olsson* i Blädinge, *Andersson* i Prästbol, *Osberg*, *Jonsson* i Eskilstuna, *Karlsson* i Gasabäck och *Holmström* i Stockholm.

* Icke närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *von Sydow*, *Swartz*, *Tjällgren*, *Olsson* i Blädinge och *Osberg*.

Motionärernas förslag grundar sig på den uppfattning, att staten är skyldig att till dem, som tillerkänts livränta enligt 1901 års lag, utgiva skadestånd i anledning därav, att livräntorna äro alltför låga. Det är, säga motionärerna, »lagstiftarens fel att livräntorna ej i tid blivit höjda till skäligt belopp och arbetsköparna blivit pålagda en ökad ansvarighet». Staten har därför enligt motionärernas uppfattning en såväl moralisk som juridisk förpliktelse att träda hjälpende emellan. Godkännes denna motionärernas uppfattning, står man vid införandet hos oss av en alldeles ny rättsgrund-sats, vars genomförande skulle kunna leda till de mest betänkliga konsekvenser. Förslaget innebär också ett avsteg från den grundval, varå den sociala olycksfallsförsäkringen såväl hos oss som i andra länder är byggd, nämligen att kostnaderna för försäkringen skola bäras av arbetsgivarna, och torde även ur denna synpunkt ett förordande av förslaget icke kunna ske. Även ett par andra av riks-försäkringsanstalten framförda synpunkter måste enligt vår övertygelse tagas i betraktande. Lagen den 5 juli 1901 omfattade endast vissa yrkesgrupper, varigenom stora grupper arbetare, fram-

för allt jordbruksarbetarna, icke ägde annan rätt till ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, än den, som följer av allmänna lagens bestämmelser. Därest nu statens hjälp endast skulle komma sådana skadade till del, som tillhöra de arbetaregrupper, vilka redan enligt 1901 års lag erhålla ersättning, skulle med fog kunna göras gällande, att ett dylikt förfarande innebure en ökad obillighet mot skadade, tillhörande de arbetaregrupper, som icke falla under 1901 års lag. Slutligen får ej förbises, att motionärernas förslag även i den modifierade form, vari det förordats av försäkringsrådet och tillstyrkts av utskottet, medför en belastning av statsbudgeten, som under nuvarande statsfinansiella förhållanden måste anses ytterst betänklig.

På grund härav anse vi, att utskottet bort hemställa, att ifrågavarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Särskilt yttrande.

av herrar *von Koch* och *Karlsson* i Gasabäck, vilka instämma i ovanstående reservation men därjämte anför följande:

I försäkringsrådets yttrande framhålles, att det för närvarande är på prövning bereonde en framställning om att uppkommen räntevinst å riksförsäkringsanstaltens verksamhet enligt 1901 års lag skulle användas till höjning av livräntor, som enligt nämnda lag utgå på grund av försäkring i anstalten. Därest dylika medel stå till förfogande, synes det oss lämpligt, att riksdagen beslutar uppdraga åt Kungl. Maj:t att bemyndiga riksförsäkringsanstalten härav utanordna tilläggsersättning till sådana på grund av svårare skada livränteberättigade, som uppbära livränta från anstalten, i den mån verkligt behov föreligger.

*Bilaga.**Till riksdagens sammansatta stats- och andra lagutskott.*

I skrivelse den 29 februari 1924 har Kungl. Maj:t anbefallt riksförsäkringsanstalten att till riksdagens sammansatta stats- och andra lagutskott avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 278, med förslag till lag om ersättning i vissa fall åt livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Med anledning härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

Fråga om höjning av ersättningar, utgående enligt lagen den 5 juli 1901, har tidigare vid flera tillfällen framkommit, dels genom motioner i riksdagen (motion nr 67 i andra kammaren år 1919 och motion nr 133 i första kammaren år 1921), dels genom till Konungen ställda ansökningar av enskilda ersättningsberättigade arbetare. De nämnda motionerna hava av riksdagen avslagits, sedan vederbörande riksdagsutskott avstyrkt desamma. (Statsutskottets utlåtande nr 163 år 1919; sammansatta stats- och andra lagutskottet nr 2, utlåtande nr 10 år 1921).

I statens tjänst skadade arbetare, vilka åtnjuta livränta, samt efterlevande till arbetare, som avlidit på grund av olycksfall i statens tjänst, hava genom kungl. kungörelser den 28 juni 1918 och den 10 juni 1921 tillerkänts förhöjning av de enligt ovannämnda lag utgående livräntorna. Förhöjningen utgår enligt den senare kungörelsen med 125 %.

En framställning till Kungl. Maj:t om höjning av livränta, som gjorts av arbetaren S. J. Svenson, har givit anledning till en av Riksförsäkringsanstalten utförd mera ingående undersökning av skälen för och emot dylik höjning, ej blott i det enskilda fallet utan även för samtliga eller för vissa grupper av de enligt 1901 års lag till livränta berättigade. Anstalten har i underdånigt utlåtande den 1 oktober 1920 i detta ärende förklarat sig behjärta den belägenhet, vari en del arbetare och deras efterlevande kommit till följd av de låga ersättningar, som utginge enligt 1901 års lag, men fann sig anstalten likväl, med hänsyn till de stora kostnader en allmän höjning av livräntebeloppen skulle betinga, nödsakad avstyrka bifall till den gjorda framställningen.

I ett av kungl. försäkringsrådet den 18 december 1920 avgivet underdånigt utlåtande i samma ärende anföres följande.

»Beträffande ansökningen, i vad den avser andra livräntetagare än sökanden, har i fråga om vissa av dem, för vilka livräntor utgå av statsmedel, behovet blivit tillsvidare tillgodosett genom bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 28 juni 1918 angående förhöjning av vissa till i statens tjänst skadade arbetare av statsmedel utgående livräntor m. m. Angående övriga livräntetagare, vilkas livräntor ej utgå av statsmedel, synas konse-

kvenserna av ett bifall till sökandens framställning tydligen kunna bliva av den art och omfattning, att bifall till ansökningen i denna del svårigen kan tillstyrkas. Skulle emellertid en förhöjning av dessa livräntor anses böra ifrågakomma, torde densamma, i överensstämmelse med motsvarande villkor i ovan nämnda kungörelse, endast böra avse livräntor för minst 30 procent invaliditet samt därjämte ej böra ifrågakomma i sådana fall, där, liksom beträffande sökanden, mera betydande tilläggsbelopp på grund av skadestånd utgives. En ungefärlig uppskattning av den kostnad, som härav skulle föranledas, synes lämpligen kunna verkställas med ledning av material, över vilket riks försäkringsanstalten förfogar.»

Kungl. statskontoret har i underdånigt utlåtande den 20 januari 1921 förklarat sig beträffande den av sökanden väckta frågan om statens medverkan för beredande i allmänhet av förhöjd ersättning åt arbetare, som i likhet med sökanden till följd av olycksfall i arbete under enskild tjänst erhållit ersättning enligt 1901 års olycksfallsersättningslag, dela den uppfattning, som av försäkringsrådet gjorts gällande.

Enligt beslut den 11 februari 1921 fann Kungl. Maj:t Svenssons ifrågasvarande ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I en skrivelse till Statsrådet och Chefen för kungl. socialdepartementet den 20 februari 1923 har riks försäkringsanstalten på given anledning bland annat meddelat en ungefärlig beräkning av antalet kvarlevande livräntetagare enligt 1901 års lag om ersättning för olycksfall i arbete med angivande av livräntornas ungefärliga årliga belopp och kapitalvärden samt en undersökning, i vad mån livräntetagarne åtnjuta understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Den nämnda beräkningen har nu omarbetats med hänsyn till de förändringar, som inträffat sedan tidpunkten för densamma, samt med den ändring i livräntornas gruppering efter invaliditetsgrad, som föranledes av den nu föreliggande motionen. Vid verkställandet av nyssnämnda beräkning hava de livräntor, som utgå eller skulle utgå enligt lagen den 5 juli 1901, indelats i fyra grupper:

1) livräntor, som utgå på grund av olycksfallsförsäkring i riks försäkringsanstalten;

2) livräntor, som utgå på grund av inköp i riks försäkringsanstalten;

3) livräntor, som utgivas eller skulle utgivas av vederbörande arbetsgivare;

4) livräntor, som utgivas av privata olycksfallsförsäkringsinrättningar eller livränteanstalter.

Antalen av de till grupperna 1 och 2 hörande livräntorna utgjorde vid 1924 års början respektive 3,843 och 1,963, motsvarande ett årligt livräntebelopp av respektive 282,044 kronor och 163,382 kronor.

Beträffande antalen och årliga beloppen av de livräntor, som tillhöra grupperna 3 och 4, saknar riks försäkringsanstalten någon noggrannare kännedom. Emellertid anser sig anstalten på grund av uppskattningar, vilka dock självfallet måste anses som ytterligt osäkra, kunna antaga, att antalet av de till grupperna 3 och 4 hörande livränteberrättigade invalider och efterlevande sannolikt icke underskattas, om det antages vid början av år 1924 hava utgjort omkring 13,000. Motsvarande årliga livräntebelopp torde kunna uppskattas till omkring 925,000 kronor. Härvid hava icke medräknats personer, som på grund av i statens tjänst åsamkad skada jämlikt 1901 års lag äro berättigade till livränta. Hänsyn har icke kun-

nat tagas till den omständigheten, att ett sannolikt icke obetydligt antal till livränta, understigande 45 kronor om året, berättigade invalider, i stället för livräntan lått till sig utbetalt ett kapital för en gång, motsvarande livräntans kapitalvärde. Beträffande de invalider, som på grund av olycksfallsförsäkring i riksförsäkringsanstalten enligt 1901 års lag uppburit livränta, har sådan kapitalutbetalning under åren 1903—1923 ägt rum i 157 fall.

I nedanstående tabell återgivas de mera detaljerade resultaten av ifrågasvarande undersökning, som avser vid 1924 års början utgående livräntor. Under rubriken »övriga» hava införts de på grund av ovannämnda uppskattningar erhållna, synnerligen osäkra siffror, som skulle motsvara de ovan angivna grupperna 3 och 4.

Livräntans art	På grund av olycksfallsförsäkring i riksförsäkringsanstalten utgående		På grund av livränteköp i riksförsäkringsanstalten utgående.		Övriga (uppskattade siffror)	
	Antal	Årligt belopp kr.	Antal	Årligt belopp kr.	Antal	Årligt belopp kr.
<i>Invalidlivräntor.</i>	3,260	227,804	1,656	130,382	11,800	800,000
10—14 %	960	31,895	186	6,410	3,300	110,000
15—29 »	1,559	93,214	966	56,625	6,000	350,000
30—49 »	441	46,895	305	32,259	1,450	150,000
50—100 »	300	55,800	199	35,088	1,050	190,000
<i>Efterlevandelivräntor.</i>	583	54,240	307	33,000	1,200	125,000
Änkor	322	39,000	245	29,400	900	108,000
Barn	261	15,240	62	3,600	300	17,000
Tillsammans	3,843	282,044	1,963	163,382	13,000	925,000

Sammanlagda kapitalvärdet vid 1924 års början av ovannämnda, från riksförsäkringsanstalten utgående livräntor utgjorde omkring 6,120,000 kr. Motsvarande kapitalvärde torde för de under rubriken »övriga» upptagna livräntorna kunna uppskattas till omkring 13 millioner kronor. Av dessa kapitalvärden belöpa på invalidlivräntor med lägre invaliditetsgrad än 15 % respektive omkring 550,000 kronor och 1,600,000 kronor.

Beträffande de till gruppen 3 hörande livräntorna är emellertid att märka, att åtskilliga av de invalider och efterlevande, som enligt lagens bestämmelser skulle vara berättigade till livränta, icke uppbära sådan av den anledning, att den livränteberättigade på grund av arbetsgivarens iråkade obestånd icke utfår sin livränta, nämligen i det fall, att tillgångarna i konkurs icke räckt till livränteinköp i riksförsäkringsanstalten.

Hela den kostnad för staten, som skulle uppkomma därigenom, att det i den här ifrågavarande motionen framställda lagförslaget bleve antaget, kan på grundval av dessa beräkningar uppskattas till omkring 25 miljoner kronor. Det årliga livräntebelopp, som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande skulle utgå av statsmedel, kunde uppskattas till omkring 1,800,000 kronor. Den föreslagna bestämmelsen, att livränteberättigad, som taxerats till viss inkomst, ej skall erhålla förhöjning å livräntan, torde medföra

någon, ehuru obetydlig, sänkning av kostnaden. Härtill har i denna beräkning hänsyn ej tagits.

Vid övervägande av frågan om allmän höjning av livräntor enligt 1901 års lag torde man ej höra bortse från att denna lag endast omfattade vissa yrkesgrupper och att därför stora grupper av arbetare, såsom jordbruksarbetare m. fl., vid olycksfall icke ägde annan rätt till ersättning än den som följer av allmänna strafflagens bestämmelser. Om staten nu träder hjälpende emellan beträffande endast de grupper, som redan på grund av 1901 års lag erhålla någon, om ock ringa, ersättning, men fortfarande lämnar andra grupper helt utan understöd, kan det göras gällande, att detta förfarande innebär en obillighet gent emot dessa senare grupper.

Härtill kommer beträffande denna del av den sociala verksamheten, att principiellt sett kostnaderna för ersättningarna böra bäras av arbetsgivarna. Övertager nu staten i visst fall dessa kostnader, torde böra till prövning upptagas, i vad mån staten genom annan sin sociala verksamhet redan sörjer för dessa invalider och om desamma framför andra medborgare skäligen kunna göra anspråk på direkta bidrag från staten.

Genom införande av den allmänna pensionsförsäkringen 1913, vilken ytterligare förbättrats genom lagändringar, senast den 13 oktober 1921, har staten sörjt för dessa invalider i samma utsträckning som för andra med dem jämställda behövande. Det skulle därför kunna betecknas såsom tveksamt, om dessa invalidgrupper böra utbrytas och genom direkta bidrag från staten ställas gynnsammare än övriga invalider. Att lägga kostnaderna på arbetsgivarna, vilket, såsom nämnts, vore principiellt riktigtast, är av många skäl uteslutet.

Av den i riksförsäkringsanstaltens förut nämnda skrivelse den 20 februari 1923 förekommande redogörelsen över en undersökning i vad mån livräntetagarne enligt 1901 års lag åtnjoto understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring framgick, att av de invalider med minst 50 % invaliditet och änkor, som åtnjoto livränta på grund av försäkring i anstalten, omkring en sjundedel samtidigt uppburo pension eller understöd från pensionsförsäkringen. Antalet av sådana understödstagare är alltså icke särdeles betydande. Vad särskilt angår de efterlevande ankorna torde dock de verkligt nödställda av dem till stor del vara att finna bland dem, som på grund av ålder eller varaktig arbetsoförmåga icke kunna försörja sig, och dessa hava väl i allmänhet möjlighet att genom pensionsförsäkringen erhålla åtminstone någon hjälp. Till en viss grad torde detta även vara fallet med de ifrågavarande invaliderna.

Det torde emellertid i detta sammanhang böra framhållas, att understödet från pensionsförsäkringen minskas för den, som åtnjuter livränta enligt olycksfallslagarna. Genom särskild tilläggsersättning på annat sätt än genom pensionsförsäkringen minskas ytterligare deras understöd från sistnämnda försäkring eller kommer i vissa fall att helt bortfalla.

Även om understödet från allmänna pensionsförsäkringen i betraktande av därvid gällande villkor och förutsättningar ingalunda kan anses utesluta längre gående åtgärder från statsmakternas sida, måste dock fråga uppstå, om ej dylika åtgärder böra bygga på eller hänföra sig till sålunda redan för handen varande förhållanden, d. v. s. på ett eller annat sätt anknytas till den allmänna pensionsförsäkringen. Häri och i den förevarande frågans sålunda angivna sammanhang med denna försäkring kan utan tvivel föreligga en anledning för statsmakterna att fortfarande ställa

sig avvaktande med hänsyn till det nu föreliggande spørsmålet i hela dess omfattning.

Såsom av det anförda framgår komma å ena sidan åtgärder för understödjande av ifrågavarande livräntetagare i enlighet med motionärernas förslag att medföra högst betydande kostnader för statsverket. Å andra sidan kunna tungt vägende skäl av principiell art anföras mot en statens direkta understödsverksamhet på detta speciella område.

Då det emellertid torde kunna antagas, att många av ifrågavarande livräntetagare befinna sig i en svår och nödställd belägenhet, anser sig Riksförsäkringsanstalten icke kunna avstyrka att enligt lagen den 5 juli 1901 på grund av svårare skada livränteberättigade, i den mån verkligt behov föreligger, komma i åtnjutande av tilläggsersättning för den händelse erforderliga statsmedel kunna ställas till förfogande för ändamålet. Dock synes i varje fall tilläggsersättning icke böra komma andra livräntetagare till del än sådana, som åtnjuta livränta motsvarande minst 30 procent nedsättning av arbetsförmågan.

Vid handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, närvarit t. f. ledamoten Sidvall.

Stockholm den 26 april 1924.

J. MAY.

Albert Eisen.

Till riksdagens sammansatta stats- och andra lagutskott.

Jämlikt nådig remiss den 29 sistlidne februari får försäkringsrådet härmed avgiva yttrande över den inom riksdagens andra kammare väckta motionen nr 278 med förslag till lag om ersättning i vissa fall åt livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Såsom i motionen framhållles äger enligt kungörelsen angående förhöjning etc. den 10 juni 1921 arbetare, som enligt ovannämnda lag uppbär livränta av statsmedel med ett årligt belopp av minst 90 kronor, rätt att erhålla årligt tillägg till livräntan, motsvarande 125 procent av densamma. Sådant tillägg till livränta tillkommer, dock utan den nämnda begränsningen, även änka och barn efter arbetare, som avlidit till följd av olycksfall i statens tjänst. För närvarande är därjämte på prövning beroende en framställning om att uppkommen räntevinst å riksförsäkringsanstaltens försäkringsverksamhet enligt lagen skulle användas till förhöjning av livräntor, som utgå på grund av försäkring i anstalten.

Då motionens syfte beträffande livräntetillägg måste anses behjärtansvärt, anser sig rådet kunna tillstyrka bifall till vidtagande av åtgärder för det angivna ändamålets vinnande, i den mån statsmakterna kunna finna utväg för beredande av medel till kostnadens bestridande. I enlighet med vad som gäller enligt 1921 års kungörelse torde dock det ifrågasatta liv-

räntetillägget böra bestämmas till 125 procent av livräntan och ej göras beroende av den livränteberättigades förmögenhetsförhållanden samt, i fråga om livränta till skadad arbetare, ej utgå, där livräntan understiger 90 kronor.

Däremot anser sig rådet ej kunna tillstyrka bifall till bestämmelsen i 2 § i motionärernas förslag, vilken bestämmelse avser att ställa staten såsom garant för livräntor, som ej kunna utfås av arbetsgivaren, då denna bestämmelse tydligen innebär en rubbning av själva grunderna för 1901 års lag. Dock torde även för de i nämnda § avsedda livränteberättigade i varje fall fullt livräntetillägg böra utgå.

För livränta, som utgår på grund av frivillig försäkring enligt 24 § i 1901 års lag, synes tillägg ej böra ifrågakomma.

Med de av rådet föreslagna ändringarna i motionärernas förslag torde de årliga kostnaderna för livräntetilläggen, beräknade med ledning av de i riks-försäkringsanstaltens utlåtande den 20 februari 1923 till chefen för socialdepartementet meddelade siffror, till en början komma att hålla sig omkring 900,000 kronor för att sedermera efter hand minskas. Därest för beredande av livräntetillägg för dem, som erhålla livränta från riks-försäkringsanstalten, ovannämnda räntevinst helt eller delvis skulle kunna disponeras, bliva naturligtvis kostnaderna i motsvarande mån reducerade.

I analogi med Kungl. Maj:ts förordning angående ersättning etc. den 1 juni 1923 synes den nu ifrågasatta författningen, som i motionen erhållit benämning »lag», lämpligen kunna erhålla formen av »förordning». Då livräntetillägget i de fall, där livränta utgår, självfallet bör utgivas i sammanhang med livräntan, och i övriga fall enligt samma regler, som gälla för utbetalning av livränta, torde någon särskild bestämmelse om sättet för utbetalningen ej erfordras, utan kunna innefattas i en allmän bestämmelse om Kungl. Maj:ts befogenhet att utfärda erforderliga föreskrifter av samma lydelse som 11 § i ovannämnda 1923 års förordning.

Med hänsyn till vad ovan anförts och efter vidtagande av en del formella jämkningar torde den föreslagna författningen kunna erhålla ungefär följande lydelse:

Kungl. Maj:ts förordning

angående livräntetillägg av statsmedel för dem, som äga rätt till livränta enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

1 §.

Den, som äger rätt till livränta enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, äger erhålla årligt livräntetillägg, motsvarande 125 procent av livräntan; dock att, i fråga om livränta till skadad arbetare, tillägg ej utgår för livränta, som understiger 90 kronor, samt att tillägg ej heller utgår för livränta, som grundas på försäkring enligt 24 § i lagen.

Livräntetilläggen bestridas av statsmedel samt bestämmas och utgivas av riks-försäkringsanstalten.

2 §.

Rätt till livräntetillägg kan icke överlåtas och må förty ej för gäld tagas i mät.

3 §.

De närmare föreskrifter, som utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

4 §.

Över beslut av riksförsäkringsanstalten rörande livräntetillägg eller eljest rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

5 §.

Denna förordning äger ej tillämpning i fråga om livräntor, som utgå till i statens tjänst skadade arbetare eller deras efterlevande, utan gäller härutinnan vad särskilt är stadgat.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

I behandling av detta ärende hava rådets samtliga ledamöter deltagit.
Stockholm den 11 april 1924.

På Kungl. Försäkringsrådets vägnar:

AND. LINDSTEDT.

/ Erik Rörmy.

Till riksdagens sammansatta stats- och andra lagutskott.

I skrivelse den 29 februari 1924 har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsinspektionen att till riksdagens sammansatta stats- och andra lagutskott avgiva yttrande över en inom andra kammaren väckt motion, nr 278, med förslag till lag om ersättning i vissa fall åt livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete.

Till åttlydnad härav får försäkringsinspektionen anföra följande.

Då försäkringsinspektionen ansett det icke tillkomma ämbetsverket att yttra sig om lämpligheten av den föreslagna höjningen av vissa enligt 1901 års lag bestämda livräntor, har försäkringsinspektionen trots sig böra inskränka sitt yttrande till att innefatta upplysning om, vilken kostnad förhöjningen skulle medföra i fråga om de livräntor, som utgå från försäkringsbolag.

Enligt från bolagen inhämtade upplysningar uppgår kapitalvärdet per ³¹/₁₂ 1923 av ifrågavarande livräntor till ungefär

3,700,000 kronor,

och deras sammanlagda årliga belopp till ungefär

270,000 kronor.

Den föreslagna förhöjningen skulle alltså hava ett kapitalvärde av

5,550,000 kronor,

och statens årliga utgift skulle bli

405,000 kronor,

allt under förutsättning att alla dessa livräntor skulle höjas.

Det har givetvis icke varit möjligt för försäkringsinspektionen att beräkna vilket inflytande den omständigheten, att livräntetagare, som taxerats för högre inkomst än 2,500 kronor, icke skulle erhålla någon förhöjning av livräntorna, kan medföra.

Stockholm den 26 mars 1924.

P. G. LAURIN.

Per Hasselrot.

F. v. Krusenstjerna.

Ragnar Wollert.